Theresia Töglhofer - Sanja Cimer

Čisti život

Ne, kažem.

Znam, kad kažem „ne“, to je to s nama, čist račun, rekli smo, karte na stolu, vino, keksi, humor – presuhi; klima, poljupci, zemlja za cvijeće – prevlažni. Dogovori umjesto sapunica kao kod drugih. Ne gubimo vrijeme na stvari koje nikoga ne zanimaju, čak ih ni na televiziji ne gledamo, nemamo televizor, imamo pametnijeg posla, i zabavljamo se jer znamo da se svijet ne može spasiti, mi smo spašeni samo privremeno, vremena je malo i nikada ne bismo skočili, ali osjećali smo se tako živima dok su nam se noge klatile preko ograde na terasi zgrade. Gledala sam vrhove svojih tenisica, stražnja svjetla automobila koji su se tamo dolje redali jedan za drugim poput crvenih mrava, gurali se u kolonama kroz uske ulice, noge mi još nikada nisu djelovale toliko kratko.

Kao na moru na madracu na napuhavanje, rekla sam i ugrizla se za jezik, koji je viski razvezao jer nisi izgledao kao da imaš madrac na napuhavanje.

Samo te voda nosi kad padneš, objasnio si, zrak te ne nosi, a ipak si bio tako siguran u sebe, nikad nisi pogledao dolje, nikad se osvrnuo da pogledaš zabavu koju ostavljaš za sobom, nisi ništa propustio niti se ičega bojao, pa ni neoprezna tapšanja po leđima.

Pokušao si zapaliti cigaretu. Vjetar je bio prejak, s čela ti je micao kosu, poludugu. Odustao si i zataknuo cigaretu za uho. Nisam te gledala jer si mi se sviđao.

Upravo si mi se zato i sviđao: jer nisi zabacio glavu i pokušao se diviti zvijezdama kojih na gradskom nebu nije ni bilo, i jer nisi pokazivao reklamu na zgradi preko puta na kojoj je kričavo bljeskalo neko energetsko piće i žalio se kako više nema zvijezda. Na nebu su bljeskali samo avioni koji su slijetali svakih pet minuta, tad sam podigla glavu, a ti si rekao: Boeing B777, Airbus A320, Fokker F100. Studirao si nešto iz čega si naučio razlikovati avione po zvuku motora, ja sam studirala manje praktične stvari, objasnio si, jedina filozofija u koju vjeruješ: čisti život te si iz boce

eISSN 1847-7755; doi: 10.15291/sic/2.6.lt.7

popio još jedan gutljaj viskija. Ruka ti je bila suha, a moja vlažna; kad si me podigao na ogradu, podigla sam glavu prema sljedećem avionu kako ne bih morala pogledati dolje.

Što misliš, odakle?, upitala sam.

Mumbai, izjavio si kao da ne pogađaš.

Nasmijala sam se i ugrizla se za jezik jer se ti nisi nasmijao. Približio si se, stavio mi ruku na zatiljak tako da nisam mogla ništa drugo nego gledati te. Ne znam jesi li okusio krv, ja sam okusila viski.

Na putu kući svraćali bismo u kafić koji je bio puno više od kafića, bio je zapravo institucija, upoznao si me sa svojim prijateljima, popili bismo nešto, nikad isto, ali uvijek čisto, i razgovarali o čemu smo god htjeli. Želiš čist život, govorio si, a ja bih odgovorila da i ja želim isto. Bio si tako siguran u sebe, a ja nisam htjela više ništa pitati. Riješili smo se duhova, u jednoj je noći nestalo sjećanja, u našoj sadašnjosti nije bilo ničega drugog, ni pretpostavki, ni nesporazuma, ni zvijezda na gradskom nebu, ili je sve postalo kulisa, bljeskava svjetleća reklama, crvene mravlje ulice. U jednoj je noći sve postalo jasno, sve je postalo samo po sebi razumljivo, i mogla sam te gledati iako si mi se sviđao.

Četrdeset osam sati poslije iz aviona smo gledali tu zgradu, promatrali kako se stapa s ostatkom grada pod nama. Obožavao si Indiju unatoč denga-groznici kojom si se ipak zarazio iako je statistička vjerojatnost za to bila malena, i to je iskustvo koje se ne proživljava često. Čim si mogao stajati, ustali smo i otišli. Nismo išli na mjesta s turističkih prospekata, a to je bio jedini razlog zašto smo ih ponijeli. Išli smo na tržnice da sve pregledamo, sve opipamo, sve udahnemo; začine, tkanine, odjeću jarkih boja koja je unatoč metežu ostajala odvojena i olakšavala nam pregled; juha, padaline, društveni pritisak – prejaki; čaj, baterije, socijalna država – preslabi. Jeli smo ljuto, jeli smo sve što su i drugi jeli i onako kako su oni to jeli, odbijali vilice koje su nam donosili, poslije tajno pili alkohol da ne povrijedimo njihova vjerska uvjerenja. Nismo bili naivni, nismo se pokušavali oprati u prljavim rijekama, nikome nismo objašnjavali što je to kanalizacijski sustav kojim bi se rijeke mogle očistiti, znali smo da se svijet ne može spasiti, da se nas ne bi moglo spasiti da smo se okupali u krokodilskim vodama, na vrijeme smo se raspitali, krokodili „da“ ili „ne“, i znali smo da klimanje glavom znači „da“, a da je „da“ često „ne“. Nismo ni jednom zalutali, a

isprobali smo mnogo novih putova i otkrili puno toga novoga kad smo se navečer vraćali svaki put u drugu hotelsku sobu, na stopalima koja su nas pekla, u prašnjavoj odjeći. Uvijek smo bili tamo i samo tamo gdje smo se upravo nalazili, no nikad ne bismo dugo ostali. Ukrcavali smo se u autobuse, vlakove, a da nismo ni znali kamo voze. Vozili su uvijek onamo kamo smo htjeli ići.

U posljednje smo tri godine sveukupno bili na 72 putovanja, ne računajući posjete roditeljima i rođacima, 18 putovanja na daleka mjesta, 35 srednje dalekih destinacija, ostatak u Europi, ali nikad u isto mjesto, pa čak ni istu zemlju. Ako je bilo lijepo, možda drugi put neće, a zašto se vraćati ako nije bilo lijepo? Na svijetu postoje 192 zemlje i taj broj stalno raste, dok neki drugi krajevi i otoci tonu, zbog klimatskih promjena, njih smo još htjeli posjetiti prije toga.

Samo smo sedam puta bili u gradovima, povijest te nikad nije zanimala. Dogodilo se, bilo pa prošlo, govorio bi. Radije na more, u planine, dalje od povijesnih zavrzlama koje su se gomilale među gradskim zidinama i utvrđenim bedemima. Da kamene crkve stoje na temeljima antičkih rimskih foruma, s romaničkim lukovima, gotičkim prozorima i baroknim oltarima, da su crkve postale džamije ili džamije crkve, a crkve i džamije muzeji i konjušnice, oštećene od bombi, popravljane jadnim opekama iz poslijeratnih vremena pa okružene neboderima po naredbi socijalističkih gradonačelnika, o tome ništa nisi želio znati.

Prošlost nikada nije bila naša specijalnost, u najboljem bi je slučaju mogli vidjeti naši prijatelji na Facebooku, potamnjelu od sunca. Mi smo bili toliko sadašnji da nije bilo vremena za sjećanja, a ni potrebe. Uopće nema smisla žaliti za nečim čega više nema, što nije tu, za bakom i djedom, prijateljima na drugim kontinentima, radije ih posjetiti ako nalete povoljne avionske karte. Pa smo letjeli, u posjet prijateljima ili jednostavno odletjeli s mjesta na kojem smo upravo bili. Nismo ništa propuštali, odlučili bismo, da ili ne. Uvijek je to bila prava odluka, pa i kod trovanja ribom. Nijedno iskustvo ne bih želio mijenjati, govorio si, od ožiljaka na nogama i bivših djevojaka, one su kao dio prošlosti bile nebitne, važne jedino kao dio onoga što su od tebe napravile. Nismo imali navike ni televizor, imali smo puno pametnijeg posla. Nismo prihvaćali izlike, nikakav mogli bismo, trebali bismo, morali bismo. Ničega se nismo bojali više od života u kondicionalu.

Tu smo strepnju podijelili s našim prijateljima. Naši prijatelji i sami su takvi; njima na aerodromu pri sigurnosnom pregledu nikad ne zasvira alarm jer su već skinuli jaknu, odložili remen, izvadili kovanice iz džepova. Naši su dobri prijatelji dolazili i odlazili iz svih mogućih u sve moguće zemlje

gdje su radili sve moguće stvari, sve moguće stvari, i doživjeli iskustva o kojima nisu govorili, osim ako u tom trenutku ne bi bila bitna za temu razgovora. Često nas je bilo malo, puno ih nije bilo u gradu, ali onaj tko jest, dolazio bi u kafić koji je bio institucija. Pili smo kavu, crnu bez šećera, i razgovarali o stvarima koje su nas se rijetko ticale, ali koje su nas zanimale: farmaceutske tvrtke, vikend-ratnici, slike – premoćni; zemlje u razvoju, žene, mašta – prejako potisnuti. Naši su prijatelji željeli vrlo različite stvari. Ali jedno je svima bilo zajedničko: svi su imali razna iskustva, ali ne i sjećanja. Svi su se ponašali kao da im ne smeta što pune tridesetu, a potajice su plakali.

Ja sam htjela na more, zapravo sam ja uvijek htjela na more, a ovaj si put i ti to htio. Tebi su draže bile stjenovite plaže, plaže koje su ostajale tamo gdje jesu, nisu još mjesecima sipile iz džepova jakni i iz ruksaka, s kamenjem koje se probijalo kroz sandale. Ukrcali smo se na brod da stignemo na otoke. Trčali smo plažom, puštali da nas prskaju valovi i jeli ribu i ptice koje su se tamo jele, rekao si da se, eto, tu jedu ptice koje se drugdje ne jedu, ja sam pokušala prikriti da mi ne pašu i hrabro se smješkala kada je kuharica donijela još jednu porciju. Popodne smo slijedili stazu uz strmu obalu, popeli se uz litice. Otamo smo imali pogled na cijeli svijet, više od onoga što smo vidjeli nije ni postojalo, no ipak smo oprezno otpuzali do ruba i ispružili nosove iznad ponora gdje se ispod nas more u bijesu bacalo i pjenilo, ali neće nas dohvatiti, rekla sam. Od sreće sam prvo skinula sebe pa zatim tebe, a ptice koje smo pojeli kruljile su nam u trbuhu. U visokoj smo travi izgubili svoju odvojenost, nemoguće je reći gdje završava tvoje rame i počinje moja glava, gdje završava moja ruka, a počinje tvoja kosa.

Spavao si, mislila sam da spavaš dok se nisi naglo uspravio, pogledao na sat i rekao da moramo natrag do broda. Hajde, rekao si, moramo krenuti, rekao si i dobacio mi odjeću dok si uskakao u svoju. Stigli smo do broda na vrijeme, bez žurbe. Gledala sam za otokom koji je postajao sve manji i manji, ti si čitao biografiju Angele Merkel dok nismo stigli do kopna.

Kad nismo putovali, selili smo se tri puta po gradu, a da ni jednom nije pukla cijev, bez neke druge potrebe osim tvoje nemogućnosti da na posao ideš stalno istim putem i kupuješ uvijek u istoj trgovini. Ne znam zašto smo svaki put sa sobom nosili ovaj kauč, nikad nismo sjedili na njemu, nikad se nismo dosađivali, čak ni nedjeljom popodne, i ne znam zašto sam ti predložila da se popnemo na terasu zgrade.

Na koju zgradu?, zanimalo te.

Na zgradu na kojoj sam ja okusila viski, a ti možda krv, mogla sam samo pomisliti, ne i reći, jer o prošlosti nismo govorili.

Bio si razočaran što zgrada nije u inozemstvu.

Svejedno, htjela bih vidjeti je li još tamo, rekla sam.

Naravno da je još tamo, odgovorio si.

Drugi su, naravno, u to povjerovali, ali mi nikada nismo bili par, uvijek smo bili odvojeni. Nikada si nismo govorili da ne možemo živjeti jedno bez drugoga ili druge rečenice iz sapunica jer smo znali da to jednostavno nije istina. Nismo se ispitivali da li ti mene, da li ja tebe, živjeli smo u trenutku, mrzili smo fraze, jedino ta je bila prikladna, no mi nismo imali prošlost, ni žaljenja koja bi nas vezala, nismo imali trebali smo, mogli smo, više od života u kondicionalu bojali smo se života u neostvarenu perfektu.

18 dalekih putovanja, 35 srednje dalekih destinacija, ostatak po Europi, ali nikad nismo bili u susjednoj zemlji, i bila je jesen, vrijeme previše lijepo da bismo putovali daleko, sunčano, ali zrak je u planinama već bio hladan, a onda ono planinsko jezero koje se odjednom stvorilo pred nama, kristalno bistro. Trebali bismo ući u vodu, rekao si, ja sam odgovorila da mi je prehladno za kupanje. Ti si svukao odjeću, otplivao toliko daleko da te više nisam vidjela, i dugo te nije bilo. Meni je i na obali postalo hladno, i obučenoj. Poželjela sam da smo otišli nekamo drugamo, gdje voda i zrak nisu bili tako prokleto hladni, i zastidjela sam se. Vratio si se i rekao da je tamo vodopad, predivan, ali nisi dodao: trebala si ga vidjeti. Ugrizla si se za usnu, krvariš, upozorio si me. Drhtao si, ali vrijedilo je, zaključio si i zagrlio me. Spavali smo pod vedrim nebom, ja sam se zavukla duboko u vreću za spavanje da se ugrijem. Udisala sam podstavu, udisala sam sunce, pijesak, zemlju, travu sa svih naših putovanja, sanjala sam, trgnula sam se jer sam sanjala. Dugo sam gledala noćno nebo iznad nas, čekala sam avione, ali vidjele su se samo zvijezde.

Stari je kafić bio jedino mjesto u gradu kamo bismo se uvijek iznova vraćali, kao i naši prijatelji. Pili smo, popodne kavu, crnu bez šećera, uvečer viski bez kole, votku bez juicea, džin bez tonika, nismo zaboravljali, nismo se sjećali. Porezni obveznici, žrtve mučenja, vidovnjaci, preiskreni ljudi, bivši partneri, hotelske recenzije, sustav, preveliki lažljivci. Uvijek bismo ostajali do kraja, nikad prerano išli kući, kad nas nije bilo, ništa nismo propuštali. Čisti život ne poznaje izgovore, ne

poznaje koktele, poznaje samo viski bez kole, votku bez juicea, tekilu bez sunrisea. Ne postoji noć, samo san. Ne postoje snovi, samo planovi.

Ustani, kažeš.

Ne, odgovaram, ne vidim kako si reagirao na moje „ne“ jer ne otvaram oči, ali ti se ne mičeš, ležiš kraj mene kao da i dalje spavamo.

Jesi dobro?, pitaš.

Ne znam što reći, znam da misliš na zubobolju, vrućicu, groznicu, i pitam se kada je to počelo.

Bila sam jučer na zgradi, bio si u pravu, naravno da je još tamo. Vjetar je bio jak, bilo je idiotski sjesti na ogradu, još onda. Još uvijek su se avioni svakih pet minuta pripremali za slijetanje, zatvorila sam oči i osluškivala motore, pomislila sam na Mumbai, ti si bio tako siguran u sebe. Pokušala sam kronološki poredati naših 18 dalekih putovanja, 35 srednje dalekih, između njih Europu, više sam puta morala krenuti ispočetka, ali ipak: zaključila sam da svi pokušaji završavaju u jednoj točki.

Trebali smo ostati na otoku, kažem.

Trebali smo ostati tamo, na litici, u visokoj travi. Nismo se trebali vratiti na brod. U sumrak bismo pokucali na vrata neke seljačke kuće, ako bi nas odbili, prenoćili bismo u jednoj od kućica na autobusnim stanicama koje su se nizale krajolikom kao bunkeri Envera Hoxhe po Albaniji, sjećaš se?

Što si rekla? Držim oči zatvorene, ali osjećam nestrpljenje u tvom glasu, nervozan si jer budan ležiš u krevetu, neugodno ti je. Mogla bih ti sad objasniti na koji otok mislim, obišli smo ih toliko puno, osobito onih koji će uskoro potonuti, ali kad ti objasnim, reći ćeš: dogodilo se, bilo pa prošlo. I, znaš, baš zbog toga postoji kondicional.

Bila bih se navikla na okus ptica.

Ustani!, kažeš.

Vlak ide za sat vremena, dodaješ, ali ništa ne poduzimaš, ne uzimaš mi pokrivač, ne pokušavaš me nagovoriti, ne pokušavaš me razbuditi poljupcima, ne voliš bajke, samo dokumentarce. Čist račun, uvijek smo to govorili. Ti ćeš ustati, kasno, ali na vrijeme, i s nama će biti gotovo. Dogovori,

nikad kompromisi, svaki trenutak nova odluka. Uskoro ću postati važno iskustvo, kao i druge bivše djevojke, denga-groznica ili trovanje ribom.

Ustani!, kažeš mi.

Čisti se život događa svagdje, samo ne u krevetu ni u sjećanju.

Ne, kažem.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License